

Асновы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю

Абарона правоў аўтарам і
праваўладальнікам.

Вырашэнне спрэчак ў галіне
інтэлектуальнай уласнасці

План лекцыі

- 1. Абарона аўтарскіх і сумежных правоў.**
- 2. Абарона правоў аўтараў і праваўладальнікаў аб'ектаў прамысловай уласнасці.**
- 3. Ахова правоў грамадзян і юрыдычных асоб Рэспублікі Беларусь на аб'екты прамысловай уласнасці за мяжой.**
- 4. Міжнародная абарона правоў аўтараў і праваўладальнікаў.**

Заданні для практычнага занятку

1. Агульная характарыстыка асноўных формаў перадачы правоў на аб'екты інтэлектуальнай уласнасці.
2. Ліцэнзійны дагавор.
3. Характар перадаваемых маёмасных правоў.
4. Аб'ём перадаваемых правоў.
5. Адкрытая ліцэнзія. Прымусовая ліцэнзія.
6. Выключная і невыключная ліцэнзія.
7. Пошліны за падтрыманне патэнта ў сіле.
8. Дагаворы аб выкарыстоўванні аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці.

Абарона аўтарскіх і сумежных правоў

- Аб'екты аўтарскага права і сумежных правоў атрымліваюць прававую ахову ў сілу **факту іх стварэння**. Не патрабуецца іх рэгістрацыя або атрыманне якіх-небудзь дакументаў, якія даюць права на іх абарону. Яны ахоўваюцца правам з моманту іх стварэння (увасоблення ў аб'ектыўную форму).
- Для прававой аховы іншых аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці неабходна атрыманне ахоўнага дакумента (для вынаходніцтваў, карысных мадэляў, прамысловых узораў, селекцыйных дасягненняў – **патэнта**; для тапалагічных інтэгральных мікрасхем, таварных знакаў (знакаў абслугоўвання) і найменняў месца паходжання тавару – **пасведчання**; для фірменных найменняў юрыдычнай асобы – **рэгістрацыя юрыдычнай асобы**, у устаноўчых дакументах якога паказана яго фірменнае найменне.

Права на абарону – прадстаўленая ўпаўнаважанай асобе магчымасць прымянення мер праваахоўнага характару для аднаўлення яго парушанага або аспрэчванага права.

Абарона аўтарскіх і сумежных правоў можа ажыццяўляцца **крымінальна-прававым, адміністрацыйна-прававым і грамадзянска-прававым** спосабам.

Найбольш небяспечныя замахі на суб'ектыўныя аўтарскія правы разглядаюцца як злачынствы і цягнуць за сабой **крымінальную адказнасць**.

Адміністрацыйна-прававы спосаб абароны аўтарскага права і сумежных правоў уяўляе з сябе разгляд скаргаў аўтараў або іншых зацікаўленых асобаў, а таксама пратэстаў пракурораў.

Згодна з арт. 167 КоАП, выраб або распаўсюджванне асобнікаў твора альбо фанаграмы (кантрафактных асобнікаў), што прыводзіць да парушэння аўтарскага права і сумежных правоў, – прыводзіць да накладання штрафу ў памеры да 50 мінімальнага заробкаў з канфіскацыяй кантрафактных асобнікаў твора альбо фанаграмы, а таксама матэрыялаў і абсталявання, якія выкарыстоўваюцца для іх вырабу, або без канфіскацыі.

Згодна з арт. 201 Крымінальнага кодэкса злачынствамі з'яўляюцца:

- прысваенне аўтарства або прымус да сааўтарства (караюцца грамадскімі працамі, або штрафам, або папраўчымі работамі на тэрмін да двух гадоў);**
- незаконны распаўсюд ці іншае выкарыстоўванне аб'ектаў аўтарскага права або сумежных правоў, учыненыя на працягу года пасля накладання адміністрацыйнага спагнання за такое ж парушэнне або спалучаныя з атрыманнем даходу ў буйным памеры (караюцца грамадскімі працамі ці штрафам, ці абмежаваннем волі на тэрмін да трох гадоў, або пазбаўленнем волі на тэрмін да двух гадоў).**

Дадзеныя дзеянні, учыненыя паўторна або групай асоб па папярэдняй змове, або службовай асобай з выкарыстоўваннем сваіх службовых паўнамоцтваў, альбо якія пацягнулі прычыненне шкоды караюцца абмежаваннем волі на тэрмін да пяці гадоў, або пазбаўленнем волі на той жа тэрмін.

Грамадзянска-прававы спосаб абароны. Паколькі аўтарскае права і сумежныя правы з'яўляюцца часткай грамадзянскага права, для аднаўлення парушанага або аспрэчванага аўтарскага права ўпаўнаважаныя асобы прымяняюць агульныя нормы аб абароне грамадзянскіх правоў, нормы, якія ўзнікаюць з нанясення маральнай шкоды, аб адказнасці, нормы агульных палажэнняў аб кампенсацыі шкоды.

Абарона асабістых немаёмасных правоў аўтара рэалізуецца незалежна ад віны іх парушальніка і незалежна ад парушэння маёмасных інтарэсаў аўтара. Пазоўная даўнасць па спрэчках аб парушэнні асабістых немаёмасных правоў не ўжываецца.

У Законе даецца тлумачэнне **кантрафактнага асобніка** твора або аб'екта сумежных правоў:

- асобнікі твора, запісанага выканання, фанаграмы, перадачы арганізацыі эфірнага або кабельнага вяшчання (АІП), распаўсюджванне або іншае выкарыстоўванне якіх цягне за сабой парушэнне аўтарскага права і сумежных правоў;
- АІП, ахоўваемыя ў Рэспубліцы Беларусь у адпаведнасці з законам і імпартуемых без згоды праваўладальнікаў ў Рэспубліку Беларусь;
- АІП, на якіх без дазволу праваўладальніка ліквідавана або на якіх зменена інфармацыя аб кіраванні правамі, або якія выраблены з дапамогай любых незаконна выкарыстоўваемых прылад, што дазваляюць абыходзіць або спрыяюць абыходу любых тэхнічных сродкаў, прызначаных для абароны аўтарскіх або сумежных правоў.

Праваўладальнік мае права патрабаваць:

- прызнання аўтарскага або сумежных правоў; спрэчкі аб праве на твор ўзнікаюць галоўным чынам тады, калі на аўтарства аднаго твора прэтэндуюць некалькі асоб;
- аднаўлення стану, які існаваў да парушэння аўтарскага або сумежных правоў. Гэта можа складацца ў занясенні адпаведных выпраўленняў у твор, яго загаловак або тытульны ліст. Калі выправіць парушэнне такім чынам немагчыма, аўтар можа патрабаваць апублікавання ў друку аб дапушчаных парушэннях;
- стрымання дзеянняў, якія парушаюць аўтарскія або сумежныя правы або якія ствараюць пагрозу іх парушэння: забарона рэкламы або прэзентацыі твора, патрабаванне спыніць далейшы выпуск асобнікаў твора ў абарачэнне і г.д.

- пакрыцця страт, уключаючых упушчаную выгаду. Пад **стратамі** ў гэтым выпадку разумеюць як панесеныя праваўладальнікам выдаткі (выдаткі на ліквідацыю скажэнняў ў творы), так і не атрыманыя ім па віне парушальніка даходы (**упушчаная выгада**); памер страт вызначаецца з улікам якасці твора, попыту на яго і ставак ўзнагароджання, прадугледжаных для аналагічных твораў або спосабаў іх выкарыстоўвання;
- спагнання даходу, атрыманага парушальнікам у выніку парушэння аўтарскага права і сумежных правоў, замест пакрыцця страт;
- выплаты кампенсацыі ў суме ад 10 да 50 тысяч мінімальных заробкаў, якая вызначаецца судом, замест пакрыцця страт або спагнання даходу з улікам сутнасці правапарушэння;
- прыняцця іншых мер, звязаных з абаронай аўтарскага або сумежных правоў.

- Кантрафактныя асобнікі АІП падлягаюць абавязковай канфіскацыі па рашэнні суда, які разглядаў справы аб абароне аўтарскага права і сумежных правоў.
- Суд мае права вынесці рашэнне аб канфіскацыі любых матэрыялаў і любога абсталявання, у тым ліку любых прылад, якія спрыяюць абыходу тэхнічных сродкаў, прызначаных для абароны аўтарскіх або сумежных правоў і незаконна выкарыстоўваюцца для вырабу і распаўсюджвання АІП са зваротам іх у даход дзяржавы.
- Кантрафактныя асобнікі АІП могуць быць перададзены праваўладальнікам па іх патрабаванню. Не запатрабаваныя ўладальнікамі аўтарскага права і сумежных правоў кантрафактныя асобнікі АІП падлягаюць знішчэнню або перапрацоўцы са зваротам прыбыткаў у даход дзяржавы.

Абарона правоў аўтараў і праваўладальнікаў аб'ектаў прамысловай уласнасці

- **Законы Беларусі аб асобных аб'ектах права прамысловай уласнасці вызначылі ўстановы, якія разглядаюць спрэчкі, звязаныя з парушэннем заканадаўства аб аб'ектах прамысловай уласнасці, іх кампетэнцыю і дзеянні, якія парушаюць правы аўтараў і праваўладальнікаў. Але гэтыя законы не вызначылі ні спосабаў абароны правоў аўтараў і праваўладальнікаў, ні мер адказнасці за дапушчаныя парушэнні іх правоў і адсылаюць да заканадаўства Рэспублікі Беларусь.**
- **У адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам абарона правоў аўтараў і праваўладальнікаў аб'ектаў прамысловай уласнасці ажыццяўляецца ў грамадзянска-прававым, адміністрацыйна-прававым і крымінальна-прававым парадку.**

Парушэннямі правоў аўтараў, што дазваляюць прымяненне **грамадзянска-прававых спосабаў** абароны аўтарскіх правоў, з'яўляюцца:

- прысваенне права аўтарства на чужы аб'ект прамысловай уласнасці;
- навязанае суаўтарства;
- **выключэнне з ліку суаўтараў**. Абарона правоў у такіх выпадках ажыццяўляецца прад'яўленнем пазову (іска) аб прызнанні правоў і аднаўлення становішча, якое існавала да парушэння правоў, г.зн. аб прызнанні аўтарства, выключэння з ліку суаўтараў ці, наадварот, пра ўключэнне ў лік суаўтараў;
- парушэнне права на аўтарскае імя (скажэнне імя аўтара, адсутнасць імя аўтара ў заяўцы, у розных публікацыях пра аўтарства на аб'ект прамысловай уласнасці, у афіцыйных і неафіцыйных выданнях і г.д.). Аўтар у такім выпадку мае права патрабаваць унясення адпаведных выпраўленняў у дакумент або публікацыю;

- адмова наймальніка або яго правапераемніка заключыць з работнікам дагавор, які прадугледжвае стварэнне, прававую абарону і выкарыстоўванне службовага аб'екта прамысловай уласнасці. У гэтым выпадку аўтар мае права патрабаваць заключэння дагавора;
- адмова або няправільная выплата ўзнагароды аўтару;
- спрэчка паміж аўтарамі аб размеркаванні узнагароджання за выкарыстоўванне аб'екта прамысловай уласнасці;
- адмова выплаціць аўтару (суаўтарам) розныя кампенсацыі.

У трох апошніх выпадках аўтар або сааўтар мае права патрабаваць выплаты адпаведных сум узнагароджання або кампенсацыі.

- **Парушэннем выключнага права** праваўладальніка любога ахоўнага аб'екта прамысловай уласнасці з'яўляецца несанкцыянаванае: выраб, прымяненне, увоз, прапанова да продажу, продаж, іншае ўвядзенне ў грамадзянскі абарот альбо захоўванне з гэтай мэтай.
- **Парушэннем выключнага права на ахоўны патэнт** аб'ект прамысловай уласнасці з'яўляецца таксама: несанкцыянаванае прымяненне спосабу, ахоўваемага патэнтам; давядзенне да пасяўных кандыцый ў мэтах памнажэння ахоўваемага патэнтам гатунку расліны; капіраванне тапалогіі інтэгральнай мікрасхемы ў цэлым або яе часткі шляхам ўключэння дадзенай тапалогіі ў інтэгральную мікрасхему ці іншым чынам, за выключэннем капіявання толькі той частцы, якая не з'яўляецца арыгінальнай.

Спрэчкі, звязаныя з парушэннем заканадаўства аб абароне выключных правоў праваўладальніка на аб'ект прамысловай уласнасці, разглядаюцца Вярхоўным Судом Рэспублікі Беларусь.

Па патрабаванні праваўладальніка парушэнне яго выключных правоў павінна быць спынена, а фізічная або юрыдычная асоба, вінаватая ў парушэнні, абавязана пакрыць праваўладальніку панесеныя страты.

Праваўладальнік мае права патрабаваць кампенсацыі **рэальнай шкоды і ўпушчанай выгады, г.зн. сумы, якую праваўладальнік атрымаў бы пры звычайных умовах грамадзянскага абароту, калі б яго права не было парушана.**

Гэта можа быць сума, якую праваўладальнік мог бы атрымаць, прадаўшы праваўладальніку ліцэнзію.

Абарона грамадзянскіх правоў ад незаконнага выкарыстоўвання таварнага знака, акрамя патрабаванняў аб спыненні парушэння і спагнання прычыненых страт, рэалізуецца таксама шляхам:

- выдалення з тавару або яго ўпакоўкі незаконна выкарыстоўваемага таварнага знака або абазначэння, падобнага з ім да ступені змяшэння, і (або) знішчэння вырабленых малюнкаў таварнага знака або абазначэння, падобнага з ім да ступені змяшэння;**
- арышту або знішчэння тавараў, у дачыненні да якіх быў незаконна прыменены таварны знак;**
- накладання штрафу на карысць пацярпелага боку ў памеры кошту тавару;**
- перадачы на карысць пацярпелага боку тавара, на якім незаконна прыменены таварны знак.**

- **Адказнасць за парушэнне правоў на найменне месца паходжання тавару прадугледжана арт. 10 (3) Парыжскай канвенцыі па ахове прамысловай уласнасці. Гэты артыкул прызнае зацікаўленым бокам любую асобу, якая займаецца вытворчасцю, вырабам або збытам канкрэтнага прадукту ў пэўнай мясцовасці, ілжыва названай у якасці месца паходжання прадукту, альбо ў раёне, дзе знаходзіцца гэтая мясцовасць, альбо ў ілжыва названай краіне або ў краіне, дзе ўжываецца ілжывае ўказанне аб паходжанні. **Пытанне адказнасці за выкарыстоўванне названых ілжывых найменняў вырашаецца гэтак жа, як і за незаконнае забеспячэнне таварным знакам або фірменным найменнем.****
- **Пытанні адміністрацыйна-прававой і крымінальна-прававой абароны правоў аўтараў і праваўладальнікаў выключных правоў разглядаюцца ў курсах адміністрацыйнага і крымінальнага права.**

Ахова правоў грамадзян і юрыдычных асоб Рэспублікі Беларусь на аб'екты прамысловай уласнасці за мяжой

- Патэнт, рэгістрацыя знака ці іншага аб'екта прамысловай уласнасці дае суб'екту гэтага права ахову такога аб'екта толькі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. На тэрыторыі іншых дзяржаў патэнт, выдадзены патэнтным ведамствам Рэспублікі Беларусь, і вырабленая гэтым ведамствам рэгістрацыя знака **не даюць аховы** правоў патэнтаўладальніка і ўладальніка пасведчання на знак.

Каб атрымаць ахову правоў на аб'ект прамысловай уласнасці, неабходна атрымаць патэнт або іншы ахоўны дакумент у дзяржаве, на тэрыторыі якога аб'ект права прамысловай уласнасці можа быць выкарыстаны.

- Закон ад 16.12.2002 г. прадастаўляе права грамадзянам Рэспублікі Беларусь і юрыдычным асобам на патэнтаванне **вынаходніцтва, карыснай мадэлі** ў замежных краінах. Але да падачы заяўкі на вынаходніцтва, карысную мадэль у замежных краінах заяўнік абавязаны падаць заяўку на гэты аб'ект прамысловай уласнасці ў Рэспубліцы Беларусь і **паведаміць** у патэнтны орган аб намерах запатэнтаваць вынаходніцтва, карысную мадэль за мяжой.
- Калі на працягу трох месяцаў з даты паступлення пазначанага паведамлення не будзе забароны, заяўка на вынаходніцтва, карысную мадэль можа быць пададзеная ў замежныя краіны.
- Праўда, патэнтны орган можа ў неабходных выпадках дазволіць патэнтаванне вынаходніцтва, карыснай мадэлі ў замежных краінах да падачы на іх заяўкі ў Рэспубліцы Беларусь.

- Інакш вырашана пытанне аб патэнтаванні за мяжой прамысловых узораў, тапалогій інтэгральных мікрасхем, гатункаў раслін і рэгістрацыі таварных знакаў.
- Грамадзяне і юрыдычныя асобы маюць права на патэнтаванне створаных у Рэспубліцы Беларусь **прамысловых узораў** ў замежных краінах да падачы заяўкі ў Рэспубліцы Беларусь. Але да падачы ў замежныя краіны заяўкі на выдачу патэнта на прамысловы ўзор, які адносіцца да аб'екта, раскрыццё звестак пра які можа нанесці шкоду бяспекі Рэспублікі Беларусь, заяўнік абавязаны паведаміць у патэнтны орган ва ўстаноўленым парадку аб намерах запатэнтаваць прамысловы ўзор ў замежных краінах.
- Аўтар **тапалогіі інтэгральнай мікрасхемы** ці іншы праваўладальнік можа прасіць прававую ахову тапалогіі ў замежных краінах без папярэдніх паведамленняў патэнтнаму органу і якіх-небудзь умоў.

- Аўтар **гатунка раслін** мае права падаць заяўку і ажыццявіць ахову гатунку ў замежных краінах таксама без папярэдніх паведамленняў патэнтнае ведамству. Ён можа выбіраць дзяржаву, з якой Рэспубліка Беларусь звязана міжнародным дагаворам аб ахове гатункаў раслін, для падачы ў кампетэнтны орган гэтай дзяржавы першай заяўкі на ахову гатунку.
- Ён можа, не чакаючы прадастаўлення прававой аховы па першай заяўцы, падаць наступную заяўку на ахову гатунку ў кампетэнтныя органы іншых дзяржаў – удзельніц шматбаковых міжнародных дамоваў аб ахове сартоў раслін.
- Юрыдычныя і фізічныя асобы маюць права зарэгістраваць **таварны знак** у замежнай дзяржаве або правесці яго міжнародную рэгістрацыю ў адпаведнасці з міжнароднымі дамовамі Рэспублікі Беларусь без папярэдніх паведамленняў патэнтнае ведамству.

- **Выдаткі**, звязаныя з патэнтаваннем вынаходніцтва, карыснай мадэлі, прамысловага ўзору, гатунка раслін, рэгістрацыяй таварнага знака і атрыманнем прававой аховы ў замежных краінах, нясе заяўнік або па ўзгадненню з ім іншая фізічная або юрыдычная асоба.
- **Патэнтаванне** (рэгістрацыя) аб'екта прамысловай уласнасці ў любой дзяржаве патрабуе значных выдаткаў часу, сіл і сродкаў, а таму з'яўляецца вельмі цяжкім, асабліва, калі маецца неабходнасць атрымаць ахову аднаго і таго ж аб'екта прамысловай уласнасці ў многіх дзяржавах.
- Сусветная супольнасць даўно звярнула на гэта ўвагу і выпрацавала **механізмы**, з дапамогай якіх спрашчаецца рашэнне пытанняў аховы аб'ектаў прамысловай уласнасці ў дзяржавах, якія заключылі адпаведныя дагаворы, пагадненне або канвенцыю.

- **Рэспубліка Беларусь** з'яўляецца ўдзельнікам дагавораў, пагадненняў, канвенцый: Дамовы аб патэнтнай кааперацыі («РСТ») (1970 г.), Мадрыдскага пагаднення аб міжнароднай рэгістрацыі знакаў (1981 г.), Еўразійскай патэнтнай канвенцыі (1994 г.).
- Удзельнікі Дамовы аб патэнтнай кааперацыі ўтварылі Саюз для супрацоўніцтва ў галіне падачы заявак на ахову вынаходніцтваў, правядзення па іх пошуку і экспертызы, а таксама па аказанні спецыяльных тэхнічных паслуг. Гэты Саюз называецца **Міжнародным саюзам патэнтнай кааперацыі**.
- Дамова аб патэнтнай кааперацыі дае права прасіць патэнтавую ахову вынаходніцтва адначасова ў кожнай з дзяржаў – удзельнікаў гэтай Дамовы шляхам падачы «міжнароднай» патэнтнай заяўкі. Такую заяўку можа падаць грамадзянін любой дзяржавы – удзельніка Дамовы або асоба, якая пражывае ў такой дзяржаве.

- **Дамова аб патэнтнай кааперацыі рэгулюе патрабаванні да афармлення любой міжнароднай заяўкі, вызначае патрабаванні, якім яна павінна адказваць. Заяўнік павінен паказаць тыя дзяржавы, у якіх ён хацеў бы, каб яго заяўка мела сілу. У кожнай з такіх дзяржаў міжнародная заяўка мае такую ж сілу, як калі б нацыянальная заяўка была пададзеная ў нацыянальнае патэнтныя ведамства гэтай дзяржавы.**
- **Прынятая міжнародная заяўка падвяргаецца міжнароднаму пошуку ў адным з буйных патэнтавых ведамстваў (напрыклад, Аўстраліі, Кітая, Расіі, ЗША). Па яго выніках складаецца “справаздача аб міжнародным пошуку”, у якой зроблены спасылкі на патэнтныя дакументы краін, якія выдаюць найбольшую колькасць патэнтаў, і могуць паўплываць на вырашэнне пытання аб патэнтаздольнасці заяўленага ў міжнароднай заяўцы вынаходніцтва.**

- Заяўнік пасля **аналізу** названай справаздачы можа выключыць сваю заяўку. Калі ён гэтага не зробіць, Міжнароднае бюро САІУ публікуе заяўку і разам са справаздачай аб міжнародным пошуку рассылае ў кожнае патэнтнае ведамства дзяржаў, у якіх заяўнік хацеў бы, каб яго заяўка мела сілу. **Затым патэнтавым ведамствам праводзіцца нацыянальная працэдура па экспертызе заяўкі і выдачы патэнта.**
- Дагавор аб патэнтнай кааперацыі прадугледжвае заяўнікам і патэнтным ведамствам шэраг **пераваг**. У прыватнасці, заяўнік замест афармлення многіх заявак можа падаць адну міжнародную заяўку, па якой ён хацеў бы атрымаць патэнты ў многіх дзяржавах.
- Ён можа запатрабаваць заключэнне аб міжнароднай папярэдняй экспертызе, якая ажыццяўляецца адным з буйных патэнтавых ведамстваў (Аўстрыі, Расіі, ЗША, Японіі і інш.). На падставе справаздачы аб міжнародным пошуку заяўнік можа з дастатковай ступенню верагоднасці **ацаніць магчымасць на атрыманне патэнта на сваё вынаходніцтва.**

- **Мадрыдскае пагадненне** аб Міжнароднай рэгістрацыі знакаў прадугледжвае міжнародную рэгістрацыю знакаў (таварных знакаў і знакаў абслугоўвання) у Міжнародным бюро САІУ ў Жэневе. Гэтая рэгістрацыя мае сілу ў шэрагу краін і таму называецца міжнароднай.
- Перавагамі гэтага Пагаднення можа карыстацца грамадзянін аднаго з яго дзяржаў-удзельніц альбо які мае месцажыхарства ці сапраўднае і ня фіктыўнае прамысловае або гандлёвае прадпрыемства на тэрыторыі адной з дзяржаў-удзельніц.
- Заяўнік павінен спачатку зарэгістраваць свой знак у нацыянальным ведамстве па таварных знаках краіны паходжання. Пасля гэтага ён можа падаць заяўку на міжнародную рэгістрацыю праз нацыянальнае ведамства.

- **Ажыццявіўшы міжнародную рэгістрацыю,** Міжнароднае бюро публікуе рэгістрацыю і пра гэта паведамляе дзяржавам – удзельніцам, у якіх заяўнік просіць ахову свайго знака. На працягу аднаго года такая дзяржава мае права заявіць, што яно не можа даць ахову знака на сваёй тэрыторыі, паказаўшы прычыны гэтага рашэння. Калі такая заява паступіць, працэдура працягваецца ў нацыянальным ведамстве якое адмовіла або ў судах адпаведнай дзяржавы-ўдзельніцы. Калі на працягу года такая заява не паступіць, міжнародная рэгістрацыя атрымлівае сілу нацыянальнай рэгістрацыі.
- **Перавагі міжнароднай рэгістрацыі** знака відавочныя. Заяўнік падае толькі адну заяўку, на адной мове і выплачвае пошліну ў адзін орган (Міжнароднае бюро) замест падачы заявак у нацыянальныя ведамствы многіх дзяржаў.

- **Еўразійская патэнтавая канвенцыя** афіцыйна падпісана 09.09.1994 г. у Маскве на пасяджэнні Савета кіраўнікоў Урадаў краін СНД і ўступіла ў сілу з 12.08.1995 г. Яе падпісалі 9 дзяржаў Азербайджан, Арменія, Беларусь, Грузія, Казахстан, Малдова, Расія, Таджыкістан і Украіна. Канвенцыя заснавала Еўразійскую патэнтавую арганізацыю (ЕАПО).
- Дэпазітарыем Канвенцыі з'яўляецца Генеральны дырэктар САІУ. Ён выступае і ў якасці пасярэдніка пры ўзнікненні якой-небудзь спрэчкі па пытаннях тлумачэння і прымянення Канвенцыі.
- Штаб-кватэра ЕАПО і Еўразійскае патэнтнае ведамства (ЕАПВ) знаходзяцца ў Маскве. Афіцыйная мова Канвенцыі – руская. Патэнты, выдадзеныя ЕАПВ, валодаюць аўтаномным рэжымам у кожнай з дагаворных дзяржаў.

- **Еўразійскую заяўку** можа падаць фізічная або юрыдычная асоба незалежна ад месцажыхарства або месцазнаходжання і роду заняткаў. Заяўнікам можа быць як асоба з дагаворных дзяржаў, так і асоба з дзяржаў, якія не з'яўляюцца такімі.
- **Еўразійская заяўка** можа быць пададзеная непасрэдна ў ЕАПВ. Заяўнікі дзяржаў-удзельніц падаюць заяўку праз нацыянальнае патэнтнае ведамства.
- Яны ўсталёўваюць дату яе падачы, выдаюць заяўніку даведку аб атрыманні еўразійскай заяўкі з указаннем даты падачы і нумара рэгістрацыі ў нацыянальным ведамстве, назвы вынаходніцтва і звестак аб заяўніку і яго прадстаўніку, калі ён пазначаны, а затым неадкладна інфармуюць Еўразійскае патэнтнае ведамства (ЕАПВ) аб атрыманні ім еўразійскай заяўкі з указаннем гэтых жа звестак.

- ***Пасля выканання шэрагу працэдурных дзеянняў*** нацыянальнае патэнтнае ведамства не пазней за 12 месяцаў з даты атрымання еўразійскай заяўкі перасылае яе ЕАПВ, якое праводзіць фармальную экспертызу і пры станоўчым рашэнні здзяйсняе патэнтны пошук з мэтай выяўлення папярэдняга ўзроўню тэхнікі. Справаздача аб пошуку ЕАПВ накіроўваецца заяўніку.
- ЕАПВ публікуе заяўку разам са справаздачай аб пошуку неадкладна па заканчэнні 18 месяцаў з даты яе падачы або, калі запрошаны прыярытэт, з даты прыярытэту.
- Па хадайніцтву заяўніка да заканчэння 6 месяцаў з даты публікацыі справаздачы аб пошуку ЕАПВ праводзіць экспертызу еўразійскай заяўкі па сутнасці. Калі хадатайніцтва на працягу гэтага тэрміну не пададзена па ўважлівых прычынах, яно можа быць пададзена на працягу двух месяцаў з даты заканчэння аказанага тэрміну пры ўмове выплаты дадатковай пошліны.
- Калі хадатайніцтва на працягу названых тэрмінаў не пададзена, заяўка лічыцца адкліканай.

- **Па выніках экспертызы** прымаецца рашэнне аб выдачы ці аб адмове ў выдачы еўразійскага патэнта. Апошні рэгіструецца ў Рэестры еўразійскіх патэнтаў.
- На працягу шасці месяцаў з даты рэгістрацыі ЕАПВ публікуе звесткі аб выдачы гэтага патэнта ў адмысловым бюлетэні. Адначасова публікуецца апісанне вынаходніцтва да Еўразійскага патэнта, якое змяшчае апісанне, формулу вынаходніцтва, чарцяжы і іншыя матэрыялы.
- Патэнтаўладальнік для падтрымання патэнта ў сіле выплачвае штогадовыя пошліны ў кожнай Дагаворнай Дзяржаве і павінен ўказаць назву кожнай з дзяржаў, у якіх ён жадае працягваць дзеянне патэнта. Пошліны выплачваюцца ЕАПВ. Частка з іх перадаецца нацыянальнаму ведамству кожнай з дагаворных дзяржаў.

Міжнародная абарона правоў аўтараў і праваўладальнікаў

- У міжнародным прыватным праве аб'екты аўтарскага і патэнтнага права аб'яднаны агульнай назвай «інтэлектуальная ўласнасць».
- Стварэнне міжнароднай сістэмы аховы аўтарскіх правоў адносіцца да канца XIX стагоддзя. У 1886 годзе была падпісана **Бернская канвенцыя аб ахове літаратурных і мастацкіх твораў**.
- Краіны, якія падпісалі Бернскую канвенцыю, утварылі Бернскі саюз для аховы правоў аўтараў на іх літаратурныя і мастацкія творы.
- У канвенцыі ўдзельнічае звыш 150 краін. Адміністрацыйныя функцыі Бернскага саюза выконвае Сусветная арганізацыя інтэлектуальнай уласнасці (САІУ).

- У адпаведнасці з арт. 5 **Бернскай канвенцыі** аўтары – грамадзяне якой-небудзь краіны Бернскага саюза карыстаюцца ў іншых краінах Саюза ў дачыненні да сваіх твораў, як апублікаваных, так і неапублікаваных, правамі, якія «надаюцца ў цяперашні час законамi гэтых краін сваім грамадзянам».
- Па Бернскай канвенцыі ў рэдакцыі 1971 г. прававая ахова прадастаўляецца грамадзянам краін Бернскага саюза і ў тых выпадках, калі іх твор быў упершыню апублікаваны па-за тэрыторыяй краін Саюза.
- Бернская канвенцыя ўстанавіла выключнае права аўтара на пераклад літаратурных і мастацкіх твораў, прайграванне асобнікаў твора, публічнае выкананне музычных і драматычных твораў.

- У 1952 г. у Жэневе была падпісана **Сусветная канвенцыя аб аўтарскім праве**. Яна дае асноўнае рэгуляванне нацыянальнаму заканадаўству і носіць больш універсальны характар, што робіць магчымым удзел у ёй краін з розным заканадаўствам у галіне аўтарскага права.
- Сусветная канвенцыя прадугледжвае ахову ў краінах – удзельніцах правоў усіх асоб, творы якіх упершыню апублікаваныя на тэрыторыі адной з гэтых краін. Грамадзянам краін-удзельніц забяспечваецца ахова і ў тым выпадку, калі іх творы ўпершыню апублікаваны за межамі краін-удзельніц.
- У Сусветнай канвенцыі не раскрываецца змест аўтарскіх правоў, даецца толькі прыкладны пералік ахоўных твораў, у які ўваходзяць «творы пісьмовыя, музычныя, драматычныя і кінематаграфічныя, творы жывапісу, графікі, скульптуры».

- Тэрмін аховы аўтарскага права ў **Сусветнай канвенцыі** вызначаецца па законе краіны-ўдзельніцы. На дыпламатычнай канферэнцыі ў Парыжы ў 1971 годзе Сусветная канвенцыя была дапоўненая правіламі, якія тычацца выкарыстання твораў у краінах, якія развіваюцца.
- Згодна з арт. 11 Сусветнай канвенцыі выпушчаныя ў свет творы грамадзян любой дзяржавы, якая ўдзельнічае ў канвенцыі, карыстаюцца ў кожнай дзяржаве прававой аховай, якую дзяржава прадастаўляе творам сваіх грамадзян, упершыню выпушчаных у свет на яго тэрыторыі.
- У **Рэспубліцы Беларусь** ахоўваюцца апублікаваныя творы грамадзян Вялікабрытаніі, Германіі, ЗША і іншых краін, якія карыстаюцца аўтарскімі правамі на аднолькавых падставах з беларускімі грамадзянамі.

- Шматбаковymi пагадненнями ў галiне сумежных правоў з'яўляюцца **Мiжнародная канвенцыя аб ахове iнтарэсаў артыстаў-выканаўцаў, вытворцаў фанаграм i арганiзацый вяшчання ад 26.10.1961 г. (Рымская канвенцыя) i Жэнеўская канвенцыя аб ахове iнтарэсаў вытворцаў фанаграм ад 29.10.1971 г., Брусельская канвенцыя аб ахове сiгналаў**, якія нясуць тэле- i радыёпраграмы i перадаюцца праз спадарожнікі ад 21.05.1974 г.
- **Рымская канвенцыя** заснавана на прынцепе нацыянальнага рэжыму – рэжым аховы, прадстаўляецца унутраным заканадаўствам гэтай Дзяржавы. Удзельніцай канвенцыі можа быць дзяржава, якая з'яўляецца членам Сусветнай канвенцыі аб аўтарскім праве або членам Бернскага саюза.
- Рымская канвенцыя ўсталёўвае абавязак выплаты карыстальнікам артыстам-выканаўцам i вытворцам фанаграм разовага справядлівага ўзнагароджання. Мінімальны тэрмін аховы сумежных правоў, усталяваны Рымскай канвенцыяй, складае 20 гадоў.

- Права на вынаходніцтва, прамысловы ўзор, таварны знак ахоўваецца шэрагам міжнародных дамоваў. Сярод іх асноўнае месца займае **Парыжская канвенцыя па ахове прамысловай уласнасці**. Удзельнікамі дадзенай канвенцыі ўтвораны Міжнародны саюз па ахове прамысловай уласнасці.
- **Замежнікі** – аўтары вынаходніцтва карыстаюцца ў дзяржавах правамі нароўні з грамадзянамі. Замежнікі вядуць свае справы па атрыманні патэнтаў на вынаходніцтвы праз патэнтных павераных.
- У **Рэспубліцы Беларусь** фізічныя і юрыдычныя асобы маюць права на патэнтаванне вынаходніцтва ў замежных краінах. Але да падачы заяўкі на вынаходніцтва за мяжу заяўнік абавязаны падаць заяўку на гэта вынаходніцтва ў беларускае патэнтнае ведамства і паведаміць аб сваім намеры запатэнтаваць вынаходніцтва ў іншай дзяржаве. У выпадку адсутнасці на працягу трох месяцаў забароны заяўка на вынаходства можа быць пададзена ў іншую дзяржаву.

Асноўнымі міжнароднымі дамовамі ў галіне таварных знакаў з'яўляюцца Парыжская канвенцыя па ахове прамысловай уласнасці і Мадрыдскае пагадненне аб міжнароднай рэгістрацыі фабрычных і таварных знакаў.

Уладальнік таварнага знака мае права ва ўстаноўленым парадку зарэгістраваць свой знак у замежнай краіне, а таксама зрабіць яго міжнародную рэгістрацыю.

ВЫСНОВЫ

- Абарона аўтарскіх і сумежных правоў можа ажыццяўляцца крымінальна-прававым, адміністрацыйна-прававым і грамадзянска-прававым спосабам.
- У адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам абарона правоў аўтараў і праваўладальнікаў аб'ектаў прамысловай уласнасці ажыццяўляецца ў грамадзянска-прававым, адміністрацыйна-прававым і крымінальна-прававым парадку.
- Па патрабаванні праваўладальніка парушэнне яго выключных правоў павінна быць спынена, а фізічная або юрыдычная асоба, вінаватая ў парушэнні, абавязана пакрыць праваўладальніку панесеныя страты.
- Сусветная супольнасць выпрацавала механізмы, з дапамогай якіх спрашчаецца рашэнне пытанняў аховы аб'ектаў прамысловай уласнасці ў дзяржавах, якія заключылі адпаведныя дагаворы, пагадненне або канвенцыю.